HE 232/2022 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta sekä maakaasumarkkinalain ja huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Talousvaliokunta 30.11.2022

Katariina Särkänne (TEM)

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Yhteenveto

- Esitys pohjautuu 1.7.2022 voimaan tulleeseen EU:n kaasuvarastoasetukseen ((EU) 2022/1032) sekä kansallisesti tunnistettuun tarpeeseen tarkentaa suojattujen asiakkaiden määritelmää ja Huoltovarmuuskeskuksen roolia kansallisena toimivaltaisena viranomaisena
- Esitetyt lainmuutokset:
  1. Tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain väliaikainen muuttaminen
     - Kaasuvarastoasetuksen kansallinen toimeenpano
  2. Maakaasumarkkinalain muuttaminen
     - Suojattujen asiakkaiden määritelmän laajentaminen
     - 42 §:n kumoaminen tarpeettomana
  3. Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 6 §:n muuttaminen
     - Huoltovarmuuskeskuksen nimeäminen EU:n kaasun toimitusvarmuusasetuksen ((EU) 2017/1938) mukaiseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi

Esityksen valmistelu

- Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla
- Valmistelun tukena on ollut taustaryhmä, johon ovat kuuluneet Energiavirasto, Huoltovarmuuskeskus, järjestelmävastaava siirtoverkonhaltija Gasgrid Finland Oy ja työ- ja elinkeinoministeriön työllisyys ja toimivat markkinat –osasto
- 16.6.2022 sidosryhmäkuuleminen keskeisille kaasun käyttäjien ja energiateollisuuden edustajille. Tapaamisessa olivat edustettuina Energiavirasto, Huoltovarmuuskeskus, Gasgrid Finland Oy, Suomen Kaasuyhdistys ry, Kemianteollisuus ry, Elintarviketeollisuusliitto ry ja Metsäteollisuus ry
- Lausuntokierroksella 2.8.–30.8.2022; lausuntoja vastaanotettu 14 kpl

Tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain väliaikainen muuttaminen

- Kaasuvarastoasetuksella lisättiin kaasun toimitusvarmuusasetukseen määräaikainen velvollisuus varastoida kaasua vuosien 2022–2025 aikana
- Koska Suomella ei ole omia maanalaisia kaasuvarastoja, kohdistuu siihen artiklan 6c mukainen velvoite
  - Valtion varmistettava, että markkinatoimijoilla on artiklan 6c mukaiset varastointijärjestelyt
- Pääsääntö: Varmistettava vuosittain 1.11. mennessä 15 %:ia edellisen viiden vuoden aikaista keskimääräistä vuotuista kaasunkulutusta vastaavien varastointimäärien käytettävyys
- Poikkeukset:
  - Art. 6c(1): Tekniset esteet täyttää pääsäännön mukainen velvoite + kansallinen velvoite varastoida muita polttoaineita kuin kaasua → velvoite voidaan poikkeuksellisesti täyttää vastaavalla velvoitteella varastoida muita polttoaineita kuin kaasua
  - Art. 6c(5): Varastointivelvoitteen laskenta Latvian Inčukalnsiin edeltävän viiden vuoden aikana varastoidun kaasumäärän keskiarvon mukaan

Tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain väliaikainen muuttaminen

- Huoltovarmuuskeskuksen tehtäväksi esitetään vahvistaa vuosittain Suomea koskeva kaasun varastointivelvoitteen kokonaismäärä ja maakaasulaitoksen lisävarastointivelvoite
- Lisävarastointivelvoitteen alaan kuuluvilla maakaasulaitoksilla esitetään tarkoitettavan tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain 10 §:n 1 ja 2 kohtien mukaisia siirtoverkkoon liittyneitä kaasunkäyttäjiä (ml. teollisuus) sekä kaasun vähittäismyyjiä jakeluverkon osalta.
- Lisävarastointivelvoite koskisi noin 50 toimijaa. Varastointivelvoite esitetään jaettavaksi markkinaosapuolille suhteessa kunkin osuuteen kaasun kulutuksesta.

Maakaasumarkkinalain muuttaminen, 97 a §

- Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 97 a §, jossa kaasun toimitusvarmuusasetuksen 2 artiklan 5 alakohdan mukaisiksi suojatuiksi asiakkaiksi määritellään maakaasun jakeluverkkoon liitettyjen kotitalousasiakkaiden lisäksi
  - 1) maakaasun jakeluverkkoon liitetty pieni tai keskisuuri elintarviketeollisuuden yritys, jos kyseinen yritys ei pysty vaihtamaan maakaasua muihin polttoaineisiin tai energianlähteisiin, sekä
  - 2) maakaasun jakelu- tai siirtoverkkoon liitetty terveydenhuoltoon, keskeiseen sosiaalihuoltoon, hätätilanteeseen, turvallisuuteen, koulutukseen tai julkishallintoon liittyvä palvelu.
- Lisäys perustuu TEM:n ja HVK:n varautumisen ministerityöryhmän toimeksiannon pohjalta keväällä 2022 tekemään selvitykseen maakaasun saannin riittävyydestä Suomessa venäläisen putkikaasun toimituksen mahdollisen päättymisen seurauksena
- Esitetään säädettäväksi, että Huoltovarmuuskeskus vahvistaa suojattujen asiakkaiden määritelmään piiriin kuuluvat yritykset ja palveluntarjoajat

Maakaasumarkkinalain muuttaminen, 42 §

- 42 §:n säännös tukkumyyjän toimitusvelvollisuudesta esitetään kumottavaksi tarpeettomana
- Maakaasun hankintalähteet ja tukkumarkkinoiden rakenne tulevat muuttumaan merkittävästi, kun maakaasun toimitus tulee mahdolliseksi suuren kokoluokan LNG-terminaalin kautta.
- Jatkossa Suomen maakaasun kulutus voidaan kattaa useista toimituslähteistä myös siinä tapauksessa, että putkikaasun toimitukset Venäjältä Suomeen käynnistyisivät uudelleen. Markkinarakenteen muuttuessa putkikaasun tukkumarkkinoiden erityissääntelystä voidaan luopua.
- Jatkossa maakaasun tukkumarkkinoiden kilpailun sääntelyyn sovellettaisiin kilpailulakia (948/2011)

Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 6 §:n muuttaminen

- Kaasun toimitusvarmuusasetuksessa velvoitetaan jäsenvaltiot määrittämään toimivaltainen viranomainen
- Suomessa tehtäviä on tosiasiallisesti hoitanut Huoltovarmuuskeskus
- Tehtävä katostaan tarpeelliseksi kirjata lain tasolle

Voimassaolo

- Kaasuvarastoasetuksen velvoitteiden koskiessa jo talvea 2022-2023, esitetään muutokset tulemaan voimaan mahdollisimman pian.
- Tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain muutoksen esitetään olevan voimassa 31.12.2025 saakka.

Kiitos!